

PROGRAMACIÓ
CULTURA I VALORS ÈTICS
2n ESO

INS PUIG CASTELLAR
Seminari de Filosofia
CURS 22/23

ÍNDEX

1. Introducció

2. Objectius de l'etapa

3. Competències de la matèria

4. Continguts claus, unitats didàctiques i temporització

4.1. Estàndards d'aprenentatge

4.2. Unitats didàctiques i temporització

5. Metodologia i orientacions didàctiques

6. Avaluació de l'alumnat

6.1. Criteris d'avaluació

6.2. Instruments d'avaluació

7. Atenció a la diversitat

8. Materials utilitzats. Bibliografia i webgrafia

PROGRAMACIÓ CULTURA I VALORS ÈTICS (2n ESO)

1. Introducció

L'assignatura de Cultura i Valors Ètics té com a objectiu fonamental afavorir el desenvolupament de la persona quant a les seves capacitats intel·lectuals i emocionals, a fi que visqui el seu projecte personal, fonamentat en valors ètics lliurement assumits, fomentant la consolidació de la seva autoestima, la seva dignitat personal, la llibertat i la participació democràtica com a ciutadà, contribuint a la construcció d'un món basat en la justícia, la igualtat, la llibertat i la pau.

Contribueix a potenciar l'autonomia de l'adolescent, i preparar-lo per a convertir-se en el principal agent del seu propi desenvolupament, aprenent a construir, mitjançant una elecció lliure i racionalment fonamentada en valors ètics i la inversió del seu propi esforç, un pensament i un projecte de vida propis, assumint de mode conscient, crític i reflexiu l'exercici de la llibertat i el control sobre la seva pròpia existència. També contribueix a afavorir la construcció d'una societat lliure, igualitària, pròspera i justa, mitjançant la participació de ciutadans conscients i respectuosos dels valors ètics, en què ha de fonamentar-se la convivència i la participació democràtica, reconeixent els drets humans com a referència universal per a superar els conflictes, defensar la igualtat, el pluralisme polític i la justícia social. Aquesta assignatura de caràcter filosòfic ens porta, per tant, a una reflexió racional, profunda i crítica, sobre els fonaments de la vida moral, de l'acció política, jurídica i científica, permetent que l'alumne adquireixi una consciència ètica dels valors que incorpora tant en la seva vida personal com en la construcció de societats democràtiques. L'enfocament filosòfic de la matèria fa possible situar els problemes ètics, polítics i jurídics en un nivell d'universalitat i d'abstracció racional, que permet desenvolupar l'autonomia en la determinació dels propis criteris.

Aprofitar l'enorme rellevància dels **continguts** d'aquesta matèria i les **competències** que proposa, suposa una enorme contribució a **l'objectiu comú a tota la comunitat educativa d'ajudar els seus membres més joves a esdevenir persones autònomes, responsables, respectuoses amb els drets humans i felices.**

Mitjançant els **objectius** de la programació que presentem, encaminem l'alumnat cap a la cura i l'estima de si, la comprensió i gestió de les seves emocions, el desenvolupament de la seva creativitat, l'exercici de la crítica necessària per a discriminar el que és fonamental per a la pròpia felicitat i el que no, i cap a l'adquisició i consolidació d'hàbits que facilitaran el seu trànsit a la independència i la vida adulta [dimensió personal]. I l'ajudem a aprendre a ser capaç de fer tot això *en, amb i pel* món complex i plural en què viu, habitant i intervenint amb respecte en la comunitat de la que forma part, en diàleg obert amb altres cerques de la felicitat divergents o confluents amb la pròpia, resolvent els conflictes mitjançant la paraula i l'escolta activa i cooperant i col·laborant amb altres membres de la comunitat per aconseguir els objectius que determini com dignes per ser assolits [dimensió interpersonal].

Enfrontem enemics formidables en aquesta tasca: la lluita per l'ànima dels joves continua lliurant-se en velles caveres, ara més sofisticades. Per sort, comptem també amb les visions i somnis d'individus i grups que han il·luminat camins de sortida. En la seva dimensió sociocultural, aquesta programació obre una finestra al passat i al present de productes humans que han configurat o estan configurant un món més just i inclusiu, i mostra a l'alumnat com l'acció individual i la cooperació, el conflicte i el diàleg, la confrontació i l'acord han contribuït a l'ampliació de la consciència de si i de l'altre i a l'extensió de la democràcia i l'avenç de la pau.

2. Objectius de l'etapa

El currículum bàsic s'ha formulat partint del desenvolupament cognitiu i emocional en què es troba l'alumnat en aquesta etapa, de la concreció del seu pensament, de les seves possibilitats cognitives, del seu interès per aprendre, de la relació amb els seus iguals i amb l'entorn i finalment, de la seva transició cap a un pensament abstracte cap al final de l'etapa. Per això, s'han seqüenciat els continguts i els criteris d'avaluació i s'han distribuït per cursos considerant les característiques de l'alumnat de cada nivell educatiu i considerant la naturalesa del contingut mateix.

El currículum s'organitza en dos cicles. El primer que comprèn els dos primers cursos s'estructura en 6 blocs, 3 per cada curs.

En 1r de l'ESO els tres blocs de contingut reflexionen sobre la construcció de la identitat personal a través de la relació amb els altres en el seu entorn més pròxim. En 2n de l'ESO, el bloc 1 planteja qüestions de fonamentació de l'acció individual i social, que condueix a la necessitat de projectar la reflexió a l'àmbit de la justícia, dret i l'acció política (bloc 2) i, finalment, en 3r de l'ESO es tracta la internacionalització dels drets universals expressada en la DUDH i de l'anàlisi dels problemes del nostre món a fi que l'alumnat sigui conscient de la importància de la reflexió ètica en una societat globalitzada.

El 4t d'ESO s'articula al voltant de 3 blocs que pretenen analitzar l'aplicació de tot l'anterior, partint de la dignitat humana com a fonament de la DUDH i, una vegada reconeguda la validesa de tal document, fer-se conscient de la necessitat de participar per aconseguir la seva vigència, la seva realització efectiva.

3. Competències de la matèria

Les competències bàsiques de la matèria de cultura i valors ètics pretenen desenvolupar en l'alumnat un seguit de competències personals, interpersonals i socioculturals tot aplegant i vertebrant continguts procedents de l'ètica, la filosofia i la història de la cultura.

Aquesta matèria té com a nucli la fonamentació dels valors ètics que han d'inspirar els criteris per tal de jutjar fets i accions. En ocupar-se dels valors, promou aquelles actituds imprescindibles per viure i conviure en la societat actual, complexa i diversa.

Cultura i valors ètics inclou competències adreçades a millorar l'autonomia personal de l'alumnat recolzada en la deliberació reflexiva, asserenada i amb criteris, que consideri les conseqüències dels propis actes i els faci conscients de les responsabilitats que se'n deriven. També inclou aquelles competències orientades a millorar la capacitat de pensar críticament, d'avaluar la fiabilitat de les fonts d'informació i de cercar constantment la millora en la fonamentació del propi pensament per tal de prendre decisions davant de situacions noves, així com ser capaç de presentar i debatre els propis punts de vista de forma argumentada.

Com correspon a la formació que mereixen els futurs ciutadans i ciutadanes del segle XXI, la matèria conté, a més, competències relatives al respecte a un mateix i als altres, a la gestió assertiva i cooperativa dels conflictes interpersonals i al desenvolupament de les habilitats per al diàleg que promoguin la cultura de pau. També es pretén el desenvolupament de la sensibilitat moral, especialment el fet de posar-se en el lloc de l'altre, el sentit de la justícia i la preservació dels lligams afectius amb les altres persones. Així mateix, es proposa contribuir a fer l'alumnat competent per viure i convida en el pluralisme i en la diversitat d'identitats (de gènere, nacionals, ètniques, religioses...), tot descobrint els valors que es comparteixen més enllà de les identitats que diferencien.

Al mateix temps, es fomenta la consciència de les arrels culturals a través de les manifestacions artístiques i culturals, com la música, les arts plàstiques, la literatura i l'evolució del pensament sobre els valors amb relació a la noció d'ésser humà, les relacions humanes, la natura, la ciència i la tècnica.

Finalment, es proposa que l'alumne sigui capaç de treballar en equip de manera cooperativa i creativa, així com afavorir la participació activa com a ciutadà amb una actitud de compromís cívic per tal de promoure un augment de la qualitat democràtica de la nostra societat.

L'assoliment de les competències d'aquesta matèria s'ha de considerar com a producte del treball continu per mantenir-les, millorar-les i ampliar-les davant de situacions de complexitat creixent, atès que el caràcter bàsicament actitudinal de la majoria fa que avancin totes alhora i de forma interrelacionada. Per això s'ha optat per no graduar-les. Aquesta relació entre les competències comporta disposar, en canvi, d'un instrument d'avaluació per a l'observació sistemàtica que contingui indicadors de la consolidació de cada competència.

Dins de cada competència s'han determinat uns continguts clau que són essencials per assolir-la. Alguns d'aquests continguts poden estar al servei de l'adquisició de diverses competències. A més dels seus continguts conceptuals específics, la matèria es nodreix dels continguts d'altres matèries, com les llengües, les ciències socials o les de l'àmbit científicotecnològic.

Atès el caràcter prosocial de la majoria de competències de la matèria, ocuparan un lloc privilegiat en la metodologia totes les tècniques de dinàmica de grups que impliquin interacció entre els membres de la classe. També serà important

el recurs a les diverses arts. Convé, a més, que cada sessió setmanal constitueixi una unitat que es clogui en si mateixa i que contingui activitats variades.

Dimensió personal

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 1. Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes

Cercar la construcció de la personalitat moral per afavorir l'autocomprensió, l'autocontrol, l'autoregulació i la confiança en les pròpies possibilitats i en el marc del bé comú.

Continguts clau

- CC1. La presa de decisions: fases i conseqüències.
- CC2. Els criteris com a fonament de la presa de decisions.
- CC3. El concepte de llibertat i els seus límits.
- CC4. Les lleis i les seves implicacions ètiques i socials.
- CC5. Drets i deures en l'àmbit escolar, familiar i social.
- CC6. El fonament de la llibertat i l'autonomia en les diverses teories ètiques.

Competència 2. Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans

Promoure actituds ètiques i de relació que afavoreixen la convivència i el progrés de la societat inspirat en els valors universals.

Continguts clau

- CC7. La Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.
- CC8. Algunes disposicions legals i institucions per a la defensa dels drets humans i de les llibertats.
- CC9. Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.
- CC10. Els drets humans com a deures morals.
- CC11. Història i fonamentació dels drets humans. Les generacions de drets. Els drets de les generacions futures.

Competència 3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi

Promoure l'ús de l'argumentació per construir interrogants formulats en bones preguntes i desenvolupar un discurs racional lliure de prejudicis i estereotips, i generador d'un pensament propi.

Continguts clau

CC12. El dubte i la formulació de les bones preguntes com a inici de la reflexió.

CC13. El bon argument.

CC14. Els aspectes d'una argumentació.

CC15. L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.

Competència 4. Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients i preferentment innovadores

Posar-se en situació de superar les limitacions i projectar com es vol el món, amb capacitat imaginativa, originalitat i sostenibilitat. Una capacitat que ens projecta cap al futur i ens permet buscar alternatives i anticipar conseqüències.

Continguts clau

CC16. Els criteris morals i la seva fonamentació: cura, justícia, compassió, reciprocitat, imparcialitat...

CC17. Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques.

CC18. La millora i la innovació com a estímul de l'avenç col·lectiu.

CC19. Principals sistemes ètics del segle XX: derivacions de l'utilitarisme i ètiques apriorístiques.

CC20. Codis deontològics professionals i empresarials com a concreció de l'ètica aplicada.

Dimensió interpersonal

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 5. Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences

Practicar la raonabilitat i l'acceptació de l'altre en les seves diversitats per aprendre a viure junts amb actituds de tolerància activa i respecte.

Continguts clau

CC21. La dignitat humana i el respecte. Consideració de la igualtat.

CC22. La pluralitat cultural, política, religiosa i altres.

CC23. Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.

CC24. Valors universals i valors compartits. La convivència.

CC25. Àmbits d'actuació de poder i violència. Actituds de tolerància, solidaritat, compromís i les seves manifestacions externes.

Competència 6. Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau

Usar el diàleg com a reconeixement de l'altre, per a l'exercici d'actituds intel·lectuals (d'exploració, de recerca de criteris, de racionalitat, d'acceptació de la pluralitat, de flexibilitat) i afectives (de consideració, de confiança, d'autocontrol).

Continguts clau

CC26. El concepte de diàleg. Tipus de diàleg. El diàleg com a forma privilegiada de comunicació d'idees, de sentiments i de relació.

CC27. Les condicions del diàleg: ordre, claredat, atenció, intencionalitat...

CC28. Els valors del diàleg: comprensió, exclusió de violència, cooperació, participació, sinceritat, escolta, igualtat de les veus, assertivitat, respecte, racionalitat...

CC29. El conflicte. Anàlisi de conflictes. El tractament de conflictes interpersonals com a actor, com a espectador, com a afectat. Estratègies: conversa, negociació, mediació...

CC30. La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Models i exemples de la cultura de la pau...

Dimensió sociocultural

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 7. Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat

Configurar-se la manera de ser i de comprendre el món a partir del sistema de valors i els grans relats que penetren els àmbits diversos de la cultura: la llengua, la ciència, el dret, la religió, les arts, etc.

Promoure en l'alumne la comprensió i la valoració de les arrels culturals, com a dues capacitats diferenciades i complementàries.

Continguts clau

CC31. La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions de: a) el món, b) l'ésser humà, c) la història, d) la divinitat.

CC32. Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples.

CC33. Els principis i valors que perviuen en els nostres dies. Aportació budisme i islam. Referència a diferents teories ètiques.

Competència 8. Copsar les dimensions ètiques dels grans relats literaris i de les obres artístiques

Promoure en l'alumne la lectura, la interpretació i la valoració, dins la creació literària i artística de la història, dels significats ètics que manifesta.

Continguts clau

CC34. Els grans relats de la cultura grecoromana, els seus relats bíblics, de matriu judeocristiana, i les obres clàssiques del pensament filosòfic i il·lustrat com a expressions de comportaments ètics.

CC35. Les obres literàries modernes i contemporànies, les arts plàstiques (arquitectura, escultura, pintura) i les arts immaterials (música, teatre, dansa i cinema), com a expressions de comportaments ètics.

Competència 9. Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva
---

Formar-se criteris propis per valorar fets i situacions, tant de contextos propers com de més llunyans.

Continguts clau

CC36. Diferència entre fins i mitjans. Relació entre pensament i acció.

CC37. Ciència i tecnologia com a àmbit de debat ètic (bioètica...).

CC38. L'exercici de la política i les seves repercussions ètiques.

CC39. El medi natural i les seves aplicacions (ètica del consum, medi ambient).

CC40. Tradicions, costums i creences.

CC41. Els mitjans de comunicació: tractament de la informació. Informació i comunicació en la xarxa.

Competència 10. Realitzar activitats de participació i de col·laboració que promoguin actituds de compromís i democràtiques
--

Promoure les bones relacions entre l'alumnat i la recerca d'un objectiu comú com a base de la participació i el treball en equip.

Experimentar i protagonitzar accions de compromís cívic (dins i/o fora del centre) a partir de les quals es posi en pràctica l'exercici actiu de la ciutadania i es posin en joc els coneixements i les capacitats al servei de la comunitat.

Continguts clau

CC42. Les normes i els criteris del treball en grup i en equip.

CC43. Valors i actituds a partir d'un sistema democràtic: solidaritat, bé comú, compromís, diàleg.

CC44. Àmbits de cooperació i participació: voluntariat, ONG, centres d'assistència comunitària.

CC45. La xarxa educativa en el territori: escoles, museus, sales d'art, centres artístics, biblioteques, centres esportius, esplais.

L'ensenyança de Cultura i valors ètics assegura la consecució de competències bàsiques i transversals. En primer terme, la matèria contribueix a desenvolupar les *competències relatives al pensament crític i la resolució de problemes*, des del moment que incideix en la necessitat d'analitzar, plantejar, argumentar i donar solucions fonamentades als problemes ètics, sent precisament aquest l'eix sobre el qual gira tot el currículum i el caràcter específic del saber ètic, ja que tot requereix una demostració racional.

Les competències socials i cíviques, la de consciència i expressió cultural, així com la de treball col·laboratiu, s'incrementen quan es reflexiona sobre el fonament ètic de la societat i es pren consciència de la importància dels seus valors culturals. A més, la solució de conflictes interpersonals de forma no violenta promou en l'alumne l'interès per desenvolupar actituds de tolerància, solidaritat, compromís i respecte a la pluralitat cultural, política, religiosa o de qualsevol altra naturalesa.

La competència d'aprendre a aprendre es promou mitjançant l'exercici dels processos cognitius que es realitzen en el desenvolupament del currículum, com ara analitzar, sintetitzar, relacionar, comparar, aplicar, avaluar, argumentar, etc. i promovent en els alumnes el gust i la satisfacció que produeix el descobriment de la veritat.

D'altra banda, l'ús sistemàtic del debat, el diàleg, la presentació de dilemes ètics i les seves possibles solucions, contribueix al desenvolupament de la *competència en comunicació lingüística* perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició d'idees i la comunicació de sentiments, utilitzant tant el llenguatge oral com altres sistemes de representació. Especial importància té el *desenvolupament del sentit de la iniciativa, l'emprenedoria i la competència digital*, en els treballs d'investigació que l'alumne realitza i en l'elaboració de projectes de difusió dels valors ètics, els drets humans, etc.

El valor d'aquesta reflexió ètica i l'enfocament metodològic han de centrar-se a dotar els alumnes dels instruments de racionalitat i objectivitat necessaris perquè els seus judicis valoratius tinguin el rigor, la coherència i la fonamentació racional que requereixen a fi que les seves eleccions siguin dignes de guiar la seva conducta, la seva vida personal i les seves relacions socials, utilitzant per a això, tècniques de confrontació d'idees, selecció i anàlisi d'informació i de texts, així com per a la presentació oral i escrita de conclusions racionalment fonamentades, entre altres.

4. CONTINGUTS

4.1. Estàndards d'aprenentatge

BLOC 1. Paraules, normes morals i valors morals

1.1. L'alumnat identifica i descriu sentiments per tal de conèixer les pròpies emocions i les del demés per desenvolupar la seva empatia.

1.2. L'alumnat diferencia les respostes assertives, passives i agressives per entendre respectivament els seus avantatges i inconvenients.

1.3. Preparació individual d'un tema escollit pel propi alumnat i exposició de cinc minuts a la classe.

2.1. Definició dels valors morals i identificació de les seves característiques: universalitat, jerarquia i personals.

2.2. Diferenciar els diferents tipus de normes (costums, jurídiques, morals i religioses) i les seves característiques.

2.3. Comprendre els posicionaments de l'universalisme, relativisme i naturisme respecte a les normes i els valors morals.

2.4.. Aporta raons que fonamenten la necessitat d'establir uns valors ètics que guiïn les relacions interpersonals i utilitza la seva iniciativa personal per a elaborar, mitjançant suports informàtics, una presentació gràfica de les seves conclusions, sobre aquest tema.

BLOC 2 Els Drets Humans i la lluita contra la discriminació

3.1. Conèixer la DUDH, les característiques d'aquests drets i els antecedents històrics d'aquest document.

3.2. Diferenciar i classificar els drets atenent a les seves diferents generacions.

3.3. Identificar vulneracions de drets en notícies i adoptar una visió crítica respecte a l'origen d'aquestes vulneracions.

4.1. Comprendre la importància del moviment feminista en la lluita en contra de la discriminació de gènere.

4.2. Reflexionar críticament sobre els mites i prejudicis respecte a la violència de gènere a través del documental "Amores que matan" de la Iciar Bollaín.

4.3. Comprendre els estereotips que condueixen a la discriminació racial a través de la lectura del llibre "El racisme explicat a la meva filla" de Tahar Ben Jelloun.

4.4. Analitzar la figura de Nelson Mandela i el procés de l'*apartheid* sud-africà.

4.5. Identificar els factors que condueixen a la discriminació econòmica a través de la crisi financera de 2008 i fer una prospectiva de les conseqüències de la vigent crisi arrel de la pandèmia.

4.6. Entendre la desigualtat a nivell global a partir d'un documental sobre les empreses tèxtils del Tercer Món que subministren la roba i calçat a les grans multinacionals d'aquest sector.

Bloc 3: Tecnologia i visions sobre el món i l'ésser humà

5.1. Reflexionar sobre l'ús personal del mòbil i de la xarxa a través d'un test aplicat en els protocols d l'Hospital de Sant Joan de Déu.

5.2 Ser conscients de les conseqüències en la salut que provoquen un ús excessiu de les noves tecnologies a través del documental "Pantalles addictives".

6.1. Lectura de mites grecoromans per apreciar aquest tipus de relat a l'hora d'explicar els fenòmens cosmològics, l'origen de l'home i la societat, i els valors ètics.

6.2. Tria d'un mite per preparar una exposició a classe.

6.3. Joc sobre un test psicològic per esbrinar quina deïtat és més propera a cada alumne/a.

4.2. Unitats didàctiques i temporització

a) Organització de les unitats didàctiques Els estàndards d'aprenentatge més amunt exposats s'organitzen en les següents unitats didàctiques:

BLOC 1. Paraules, normes morals i valors morals

1. Emocions, sentiments i paraules.

2. Les normes i els valors morals.

BLOC 2. Els Drets Humans i la lluita contra la discriminació

3. Els Drets Humans.

4. La lluita contra la discriminació.

Bloc 3: Tecnologia i visions sobre el món i l'ésser humà.

5. Tecnologia i societat.

6. Visions sobre el món i l'ésser humà.

b) Distribució temporal de les unitats

Cadascuna de les unitats didàctiques expressades en l'apartat anterior, 6 en total, poden abordar-se en cinc setmanes, la qual cosa implica, que de les

aproximadament 36 setmanes del curs (amb una hora setmanal), hi ha temps suficient per a abordar tots els temes i queden sis setmanes per a dedicar-les a les proves d'avaluació corresponents.

c) Activitats de reforç i ampliació

Les activitats de reforç es centraran en el repàs dels conceptes bàsics mitjançant la lectura i comentari de textos i la reflexió teòrica. L'ampliació es centrarà en la redacció o assaig individual.

5. Metodologia i orientacions didàctiques

El Seminari de Filosofia no utilitza llibre en aquesta matèria i les unitats didàctiques es construeixen de forma conjunta entre els membres del departament. Per motiu de l'edat de l'alumnat i les seves característiques cognitives i emocionals pròpies d'aquest nivell, les explicacions magistrals del professorat ocupen un espai molt breu i es centren en l'explicació i clarificació dels conceptes més abstractes propis de l'assignatura.

Les activitats estan diversificades i cerquen la vessant més pràctica i vivencial possible perquè l'alumnat pugui assolir els objectius i les competències pròpies de la matèria.

Moltes de les activitats són grupals i, per aquest motiu, es valorarà el grau de participació i cooperació dins del grup. Els criteris per portar a terme aquesta observació serien els següents:

- Interès i actitud inicial: grau de motivació.
- Interès en la realització del treball.
- Formes de participació: creativa, activa, passiva, participa de manera dirigida, negativa, etc.
- Estil de participació: impositiu, individualista, reflexiu, obert, conciliador, gracios, etc.

Donada la idiosincràsia i els continguts tractats en la matèria també es procurarà observar el nivell de desenvolupament moral:

- Manifesta un pensament egocèntric. Refereix les coses a la seva pròpia experiència o perspectiva personal. Li costa posar-se en el lloc d'un altre.
- Atén a raons de premi o càstig o al respecte a l'autoritat externa per a fonamentar les seves opinions o comportaments morals.
- És individualista, però reconeix els interessos dels altres. És capaç d'acordar per mitjà de pactes.
- Argumenta sobre la base de la justícia equitativa. Les regles han de ser iguals per a tots i per a totes.

- Ha adquirit una major perspectiva social. És capaç de posar-se en el lloc de l'altre.

6. Avaluació de l'alumnat

La matèria de cultura i valors ètics conté dues característiques rellevants per a l'avaluació rigorosa dels aprenentatges que demana:

1. La llista de les deu competències de la matèria de cultura i valors ètics no és jeràrquica ni tampoc cronològica, sinó que, igual que les dimensions que les agrupen, les competències interactuen i guarden relació les unes amb les altres.

Aquesta raó comporta que les tècniques d'avaluació han de plantejar entorns que permetin distingir una competència de l'altra i, a la vegada, reflecteixin la relació entre elles. El grau de complexitat de les tècniques d'avaluació s'ajustarà a cada curs escolar.

Són exemples de tècniques d'avaluació:

- Observació de comportament espontani.
- Creació de situacions reals o simulades mitjançant estudi de casos.
- Autoavaluació.
- Avaluacions creuades, mútues.
- Redaccions espontànies que projecten el posicionament propi.
- Cròniques, exposicions que incorporin els judicis valoratius que emeten les persones implicades.
- Confecció d'obres (poema, dibuix, fotografies...) representatives de les situacions tractades.
- Presentació d'una notícia, un esdeveniment.

2. Les deu competències inclouen capacitats de diferents tipus i l'aprenentatge d'aquestes capacitats és dinàmic, obert i en evolució.

Les capacitats que integra una competència són de caràcter:

- Cognitiu: descobrir, argumentar, aportar, opinar, comprendre, treure conclusions, dialogar.
- Hàbit: col·laborar, innovar.
- Actitudinal: valorar, respectar, prestar atenció, ser responsable, comprometre's.

6.1. Criteris d'avaluació i de recuperació

La nota numèrica de cada avaluació comprèn tres aspectes: les proves escrites (50%), els treballs, lectures i exercicis (30%); i l'actitud mostrada en el comportament, constància, interès i assistència (20%).

Per poder fer la mitjana aritmètica cal tenir en cada prova o treball un 4 com a mínim. L'arrodoniment de la nota amb decimals és sempre a la baixa a l'hora de posar la nota a les Actes trimestrals. En el moment d'establir la nota global, les notes compten amb tots els decimals i l'arrodoniment es realitzarà en funció de la valoració global de tot el curs.

Proves de recuperació de cada avaluació durant el període lectiu següent amb una prova escrita i un dossier que reculli les activitats realitzades durant el trimestre, excepte el tercer trimestre per manca de temps. La nota màxima de recuperació és un 5. La nota mínima de trimestre per fer la nota final és també un 4, si feta la mitjana aritmètica de les tres avaluacions no s'obté un 5, s'haurà de recuperar la matèria. Dos trimestres suspesos comporta haver de recuperar tota la matèria.

6.2. Instruments d'avaluació

L'anàlisi de tasques el constituirà el **dossier o quadern de classe**, en què els alumnes reflectiran el treball realitzat a través dels exercicis proposats. La seva actualització i correcció permetran avaluar el treball, interès i el grau de seguiment de les tasques del curs per part dels estudiants. Es valorarà especialment la capacitat d'argumentació moral i la claredat de conceptes.

Proves de control: proves objectives, per a mesurar l'aprenentatge de conceptes i definicions bàsiques. Podran ser orals o escrites. Proves d'elaboració: s'haurà de mostrar el grau d'assimilació dels continguts proposats en la programació. Avaluaran la capacitat dels alumnes per a estructurar amb coherència la informació, establir interrelacions entre factors diversos, argumentar lògicament. Proves de resposta llarga, en què puguin realitzar algun comentari de text i plantejar i resoldre problemes morals.

Exposició dels treballs realitzats: valoració de treballs o tasques realitzats per l'alumnat.

Els debats: un debat és una discussió entre dues o més persones sobre un tema controvertit amb la finalitat d'intercanviar idees i arribar a un acord (si és possible). L'objectiu mínim resideix en conèixer què diu l'altre i per què ho diu. Estructura del debat:

1. Abans de començar s'explica el títol del tema i cadascú expressa la seua postura a favor o en contra del mateix.
2. S'escullen tres persones a favor i tres en contra i se'ls hi dona un temps per a preparar-ho.
3. Cada grup elabora una exposició inicial en què expressa la seua opinió i els seus arguments en defensa de la seua postura, sense interrupcions.

4. S'obre un torn de rèplica en què cada grup replica els arguments de l'altre.
5. Al final, cada grup presenta una conclusió, un breu i intens resum dels seus arguments i de les crítiques essencials als arguments contraris.
6. S'obre un torn en que la resta de la classe pot fer preguntes als dos grups.
7. Al final, es pot votar per qui ha donat els millors arguments o ha resultat més convincent.

La redacció: En cadascun dels temes cal fer una sèrie de preguntes essencials que cada alumne ha de respondre individualment en forma d'assaig o redacció. En aquest sentit, cal:

1. Informar-se sobre el tema i preguntar-se per què es té una determinada opinió.
2. Organitzar la informació:
  - Introducció (es presenta el tema, s'indica de què es va a parlar i en quin ordre)
  - Desenvolupament dels temes presentats en la introducció, exposant les pròpies idees recolzades en dades.
  - Conclusió (resum de les idees més importants).

7. Atenció a la diversitat

Partim del fet que es tracta d'alumnes que tenen unes necessitats educatives ordinàries i presenten unes dificultats que poden ser superades amb un suport educatiu temporal. En aquest context, es considera molt important el treball que es pot realitzar amb ells dins de l'aula, a més del suport individualitzat per part del departament de Psicopedagogia. La tasca del professorat de la matèria que atén aquests alumnes anirà encaminada sempre a la consecució dels aprenentatges definits per a tot el grup i, amb la col·laboració del professor de suport, s'establiran adaptacions no significatives que permetran accedir als alumnes als aprenentatges.

Aquest alumnat manté PI's que són revisats trimestralment per comprovar si s'han assolit els objectius proposats o s'han d'adaptar a la situació de l'alumnat segons el criteri de l'equip docent i del Departament de Psicopedagogia.

Les estratègies per atendre aquest alumnat les recollim a continuació:

- Incloure activitats per a detectar coneixements previs i trobar punts d'ancoratge de les noves activitats.
- Planificar clarament els objectius, continguts i activitats: diferenciació i progressió clara de continguts.
- Incloure objectius flexibles, tenint clar quins són els prioritaris.

- Cuidar els missatges a l'hora de proposar la tasca a l'alumne: assegurar-nos que ha entès la consigna, que sigui un element motivador a l'hora de plantejar la tasca, que els missatges siguin clars, etc.
- Analitzar si hi ha una adequació entre les estratègies dels alumnes i la solució de tasques proposades.
- Tenir preparats instruments variats per a la realització d'activitats i de la avaluació, adaptats a distints nivells de dificultat, per a avaluar tant de forma oral com escrita.
- Utilitzar el mateix referent per a l'avaluació que per a la resta de companys, tenint en compte la possibilitat d'establir en la mateixa adaptacions metodològiques.

Els objectius mínims a assolir es troben en un document annex a les pròpies programacions distribuïts per nivells i matèries.

8. Materials utilitzats. Bibliografia i webgrafia

El professorat del Seminari de Filosofia utilitza els següents materials per aconseguir els objectius didàctics i l'assoliment de les competències pròpies d'aquest àmbit.

El material per al desenvolupament de les classes de **Cultura i valors ètics de 2n** és subministrat pel professorat i permetrà elaborar un **dossier** que restarà en propietat de l'alumnat.

Cal esmentar el taller que realitzarà l'associació Grup *Eirené* amb aquest alumnat: "Els nens soldats", taller sobre la vida i conseqüències de la infància quan és reclutada per a la guerra. Els talleristes proporcionen el material per dur-la a terme i material d'ampliació per treballar a classe.

La bibliografia i webgrafia més rellevant utilitzada en aquest nivell seria la següent:

Bibliografia

- APPIAH, Kwame A.: *Experimentos de ética*, Katz, Madrid, 2007.
- BELTRÁN, Jordi: *Guia de les derechos humanos*, Alhambra Longman, Madrid, 1996.
- CAMPS, Victoria: *Breve historia de la ética*, RBA, Barcelona, 2017.
- CORTINA, Adela: *¿Para qué sirve realmente la ética?*, Paidós, Barcelona, 2013.
- ESTRADA, Lourdes: *Com treballar els dilemes morals en l'aula*, en *Filosofia, ara!* Revista per a pensar. filoara.cat. Vol. 3 (2016) No. 1
- FINN, James G.: *Contes per a nens i nenes políticament correctes*, Quaderns Crema, Barcelona, 1996.

- GÜELL, Manel i MUÑOZ, Josep: *Desconeix-te tu mateix*, Edicions 62, Barcelona, 1998.
- JELLOUN, Tahar Ben: *El racisme explicat a la meva filla*, Empúries, Barcelona, 2001.
- LEVI, Primo: *Si això és un home*, Edicions 62, Barcelona, 2005.
- MARTÍNEZ, Robles: *Els dilemes morals*, UOC, Barcelona, 2008.
- NEWMAN, Debbie y WOOLGAR: *A favor i en contra. El libro del debate*, Rialp, Madrid, 2018.
- SAVATER, Fernando: *Ètica per al meu fill*, Grup 62, Barcelona, 2009.
- VARELA, Nuria: *Feminismo para principiantes*, Penguin Random House, Barcelona, 2013.
- VERNANT, Jean-Pierre: *L'univers, els déus, els homes*, Empúries, Barcelona, 2000.

Webgrafia

- <http://www.xtec.cat/~asarsane/index.html>
- <https://valorsetics.weebly.com/>
- http://www.edu365.cat/eso/cultura_valors/index.html
- <http://www.xtec.cat/~lvallmaj/sumedupo.htm>
- <https://sites.google.com/a/xtec.cat/recercaetica/>
- www.youthforhumanrights.org/
- <http://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/index.html>
- <https://www.kaidara.org/ca/recursos/drets-molt-torcats/>

Filmografia

- <https://www.youtube.com/watch?v=dwWqMgddes4>, curt “El vendedor de humo” realitzat per l'alumnat de www.PrimerFrame.com.
- <https://vimeo.com/channels/maniacplanet/84436811>, curt “Los siete pecados capitales” realitzat per Pablo Polledri.
- <https://www.youtube.com/watch?v=nYTrIcn4rjg>, curt “For the Birds” de Pixar.
- <https://www.youtube.com/watch?v=fiQmq8NO4zg>, documental “Historia de los Derechos Humanos” de la pàgina web www.youthforhumanrights.org/

https://www.youtube.com/watch?v=T1eU7_yqrpc, curt “L’illa de les flors” de Jorge Furtado.

<https://www.youtube.com/watch?v=F6kMgUzNxKM>, The Civil Rights Movement in photos.

<https://es-la.facebook.com/nutricionistaabc/videos/persepolis-pelicula-animada/1585951694778465/>, pel·lícula *Persépolis*.

<https://rakuten.tv/es/movies/en-el-nombre-del-padre>, *In the name of the father* de Jim Sheridan.

https://www.youtube.com/watch?v=J4WG_H9V26w, “Amores que matan” de Iciar Bollaín.

https://www.youtube.com/watch?v=8-fwdc3OSaU&feature=emb_logo, *The Triangle Shirtwaist Fire - Horror in Manhattan - Extra History*

<https://www.rtve.es/alacarta/videos/fue-noticia-en-el-archivo-de-rtve/reportaje-sobre-historia-del-apartheid-sudafrica/499196/>

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/entrevista-324/lalt-cost-de-la-roba-barata-albert-sales-portaveu-campanya-roba-neta/video/4558455/>

<https://vimeo.com/18977693>, curt *Mimoune* de Gonzalo Ballester.

<https://www.youtube.com/watch?v=FgrHy8lOmmQ>, documental 30 minuts *Pantalles addictives*.

https://www.youtube.com/watch?v=GXdVPLj_pIk, A Social Life | Award Winning Short Film | Social Media Depression

<https://www.youtube.com/watch?v=W4xLpdkEv4s>, documental “Los dioses de la Mitología Griega”

<http://www.conec.es/va/astronomia/el-universo-en-un-minuto-diez-v%C3%ADdeos-de-sesenta-segundos-para-comprender-mejor-el-cosmos/>

10 preguntes sobre l’univers resoltes en vídeos d’un minut.

https://www.youtube.com/watch?v=zu8ECo-yGVA&feature=emb_logo, relat d’una nena refugiada de Síria.

<http://www.contravientoymarea.org/>, joc online sobre l’experiència dels refugiats.

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/resiliencia-fugint-de-la-guerra/video/6065006/>, documental “Resiliència. Fugint de la guerra”